

HER FIRSATTA DUA EDERDİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîne alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Nahmedühü bi-cemîi mehâmidih... Lehü'l-hamdü kemâ yenbağî licelâli vechihî ve li-azîmi sultânih...

Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahü biihsânin zevi's-sıdkı ve'l-vefâ... Emmâ ba'd.

Fa'lemü eyyühe'l-ihvân... Ve inne efdale'l hadisi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'nnâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehü kân:

كَانَ لَا يَقُومُ مِنْ مَجْلِسٍ إِلَّا قَالَ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ
وَبِحَمْدِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ
وَقَالَ لَا يَقُولُهُنَّ أَحَدٌ حَيْثُ يَقُومُ مِنْ مَجْلِسِهِ إِلَّا
غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ مِنْهُ فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ

(ك. عن عائشة)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 547/10 (*Kâne lâ yekümü min meclisin, illâ kâl: Sübhâneke'llähümme ve bihamdik, lâ ilâhe illâ ente, estağfiruke ve etübü ileyk; ve kâle: Lâ yekülühünne ehadün haysü yekümü min meclisihî, illâ gufira lehû mâ kâne minhü fî zâlike'l-meclis.*) *Sadaka rasûlü'lläh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Çok aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allahu Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Rabbimiz Teâlâ iki cihan saadetine cümlemizi nâil eylesin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Peygamber SAS'in mübarek adetlerinden, itiyadlarından, şemâilinden rivayetleri okumaya devam ediyoruz.

Bu rivayetleri okunmasına ve izahına geçmeden önce Peygamber SAS'e bağlılığımızın, sevgimizin ve saygımızın küçük bir nişânesi olmak üzere, rûh-i pâkine bizden bir hediye-i Kur'âniyye olsun diye; ve onun mübarek âlinin, pâk ashabının ve sâir enbiyâ ve mürselînin ruhlarına hediye olsun diye; cümlesinin ve hâssaten Peygamber Efendimiz'in ashabının, etbâının, ahbabının, cümle evliyâullahın ruhlarına;

Ve hâssaten Peygamber Efendimiz'den sonra Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan meşâyih-ı vâsılîn, ulemâ-i âmilîn sâdât-ı kirâmımızın, sâdât-ı turuk-u aliyyemizin; Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l-Murtaza'dan radiyallahü teâlâ anhümâ ve sâiri's-sahâbeti ecmaîn hazerâtından, kendisinden feyz aldığımız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar

turuk-u aliyyemizden g zer n eylemiş olan cümle sâdât ve meŐ yihimizin ve halifelerinin, müridlerinin, muhiblerinin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu rivayetleri bize kadar getiren r v lerin, alimlerin ruhlarına ve h sseten okuduğumuz kitabı cem eden GümüŐhaneli Ahmed Ziy eddin Efendi Hazretleri'nin ruhuna;

Bu beldeleri fetheden Őehidlerin, gazilerin ruhlarına; bu beldenin med r-ı iftih rı Y Ő  AS'ın, Eb  Eyy b el-Ens r  ve sâir sahabe-i kir mın, cümle s lih n ve evliyâullahın ruhlarına hediye olsun diye;

Uzaktan yakından, Pazar günü tatilinizi bu rivayetleri okumaya tahsis ederek buraya gelmiş olan siz muhterem kardeşlerimizin  hirete g çm Ő olan bütün sevdiklerinin, yakınlarının, dilediklerinin ruhlarına hediye olsun diye;

Ve biz yaŐayan müslümanlar da Rabbimizin rızasına uygun yaŐayıp, Kur'an yolunda yürüyelim, Peygamber Efendimiz'in sünnetini ihyâ eyleyelim, böylece yüz Şehid sevabına her birimiz ayrı ayrı nâil olalım diye, buyurun 1 Fatih 3  hl s-ı Őer f okuyup, o m bareklerin ruhlarına baĐıŐlayalım, öyle baŐlayalım:

.....

a. Toplantıdan Kalkarken Okudukları Dua

Mukaddimede metnini okuduğum hadis-i Őerif, *R m z 'lEh d s* isimli hadis kitabınının 547. sayfasındaki 10. hadis-i Őeriftir. H kim *Müstedrek*'inde Hz. Aişe-i Sıdd ka Validemiz'den

şöyle rivayet eylemiş:¹

كَانَ لَا يَقُومُ مِنْ مَجْلِسٍ إِلَّا قَالَ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ
وَبِحَمْدِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ
وَقَالَ لَا يَقُولُهُنَّ أَحَدٌ حَيْثُ يَقُومُ مِنْ مَجْلِسِهِ إِلَّا
غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ مِنْهُ فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ

(ك. عن عائشة)

RE. 547/10 (*Kâne lâ yekümü min meclisin, illâ kâl: Sübhâneke'llähümme ve bihamdik, lâ ilâhe illâ ente, estağfiruke ve etûbü ileyk; ve kâle: Lâ yekülühünne ehadün haysü yekümü min meclisihî, illâ gufira lehû mâ kâne minhü fî zâlike'l-meclis.*)

“Peygamber SAS bir meclisten, bir toplantı yerinden, oturmuş olduğu, sohbet etmiş olduğu herhangi bir mahalden kalkarken, muhakkak şöyle buyururdu:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

(*Sübhâneke'llähümme ve bi-hamdik, lâ ilâhe illâ ente, estağfiruke ve etûbü ileyk*)”

Mânâsı şöyle:

¹Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.IV, s.290, no:6453; Hz. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.153, no:18479; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.203, no:6909.

(*Sübhâneke'llâhümme*) “Ey benim Rabbim, seni her türlü noksandan tenzih ederim. Her türlü noksandan münezzehsin. Her şeyin güzel, her şeyin tam, her şeyin mükemmel... Her şeyi bilirsin, her şeyi görürsün, her şeye kâdirsin Rabbim! Seni tenzih ederim, sen yüceler yücesisin!”

(*Ve bi-hamdik*) Seni överim, sana hamd ü senâ ederim. (*Lâ ilâhe illâ ente*) Senden gayri hiçbir ilâh yok. (*Estağfiruke ve etûbü ileyk*) Senden mağfiret isterim, sana yönelirim, sana tevbe ederim yâ Rabbi!”

Hangi toplantıdan, hangi oturduğu yerden, meclisten kalksa, bu sözü söylemeden kalkmazdı. Muhakkak bu duayı yapardı, (*ve kâle*) ve buyururdu ki:

(*Lâ yekülühünne ehadün haysü yekümü min meclisihî*) “Her kim bu benim söylediğim duaları, mecliste oturduğu yerden, toplantı ettiği arkadaşları ile buluşup sohbet ettiği yerden kalkarken söylese; (*illâ gufira lehû mâ kâne minhü fî zâlike'l-meclis*) muhakkak o mecliste, o oturumda, o toplantıda kendisinden sadır olmuş hata, kusur ve günah varsa, bunların hepsi mağfiret olunur, affolmuş olur.”

İnsan toplantıda bazen kalp kırıcı şeyler söyleyebilir. Hatalı sözler olabilir, gıybet olabilir, dedikodu olabilir. Allah-u Teâlâ'nın razı gelmeyeceği işler olabilir, sözler söylenebilir. Onlara karşı bir garanti olmuş oluyor. İnsan bu duayı öğrenmeli, herhangi bir yerden ayrılırken, herhangi bir toplantıdan kalkarken söylemeli ki,

o meclisten kendisine bir vebal, bir sorumluluk, bir günah yazılmasın... Hatası varsa, affolsun.

Haftalardır burada Peygamber SAS'in itiyatlarını, adetlerini, alışkanlıklarını okuyoruz. Peygamber Efendimiz'in en göze çarpan davranışı, davranış şekli dua oluyor. Otururken, kalkarken, her yerde, her zaman belli ki Allah-u Teâlâ Hazretleri gönlünde, aklında, hatırında, dilinde... Onunla ilgisi dâimâ en canlı şekilde duruyor. Tabii, bu bize örnek olacak bir durum... Biz de Peygamber Efendimiz gibi her anımızda, her işimizde Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni hatırımıza getirmeli, hatırımızda tutmalıyız.

Bunun çaresi nedir? Bunun çaresi, işte böyle duaları ezberlemek, böyle duaları söyleyerek bu işleri yapmaktır. Meselâ, bir işe başlarken Besmele çekiyoruz, ne güzel! Ondan sonra bir yerde oturduktan sonra, kalktığımız zaman bu duaları okuyoruz, ne güzel! Kapıdan girerken dualar okuyoruz. Camiye girerken duası var, çıkarken duası var... Abdest alırken duaları var...

“—Kim abdest alırken o duaları yaparsa, abdestin hayrını, sevabını görür. Daha nice faziletlere nâil olur.” diye daha önceki derslerde okumuştuk.

Yeni bir elbise giyildiği zaman duası var, yeni bir ayakkabı giyildiği zaman duası var... O halde bu duaları, mânâlarıyla beraber ezberlemeliyiz.

Bir zengin kardeşimiz işyerinde bir camiye devam ediyormuş. Kendisini de caminin idare heyetine yazmışlar;

“—Sen bizim idare heyetimize seçildin!” diye

bildirmişler.

İlk anda hemen reddetmiş:

“—Yapamam, işim çok, bulunamam!” filan demiş.

Sonradan düşünmüş ki:

“—Ben neyi reddediyorum? Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin ibadethanelerinden bir ibadethaneye hizmeti reddediyorum! Olur mu böyle şey?.. Dünya hizmetlerinin hepsi geride kalsın, ben bu işi kabul edeyim!” demiş.

Onları aramış:

“—Tamam, kabul ettim.” demiş.

Şimdi, kendisi anlatıyor: “Anket yaptım.” diyor. Kendi çapında küçük bir anket yapmış. On kişiye sormuş:

“—Sen *Allahu ekber*'in mânâsını biliyor musun hacı dayı veyahut kardeşim?” diye.

On kişiden sekiz kişi bilememiş.

“—Valla, güzel mânâlı bir şey ama, bilmiyorum!” demişler.

Onun üzerine, alim bir imama vazife vermiş, küçük bir cep kitabı hazırlatmış. Namazda söylediğimiz her şeyin okunuşunu, mânâsını ve aslî yazılış şeklini, eskimez yazılı şeklini yazdırmış.

Eski diyoruz ya, bundan önce her yerde kullanılıyordu, okulda, şurada, burada... Onun için eski diyoruz ama, eskimez bir yazı... Çünkü Kur'an yazısı, ebedî...

O yazıyla yazmışlar. Yanına da yeni yazıyla okunuşunu yazmışlar. Altına da mânâsını yazmışlar. Namaza gelen kimse, abdest almaktan, namazı kılıp camiden çıkıncaya kadar ne söylediğini bilsin diye, elinden geleni yapmışlar.

Hoşuma gitti. İş adamının hali başka oluyor. Ben iş adamlarını daha çok sevmeye başladım. Zeki ve pratik insanlar... Gördükleri bir eksikliğin hemen çaresini buluyorlar. Herhalde ceplerinde paraları da olduğundan... Her parası olan da bu işi yapmıyor. Ne yapması gerektiğini bilmiyor. Bu kardeşimizi takdir ettim. Prensip sahibi bir kimse...

Her söylediğimiz sözün mânâsını bilmeliyiz. Ağzımızdan çıkanı kulağımız duymalı!

Güzel bir söz var, deniliyor ki:

الْعِلْمُ صَيْدٌ وَالْكِتَابَةُ قَيْدٌ

(*El-ilmü saydün, ve'l-kitâbetü kaydün*) “İlim bir çeşit yakalanan avdır. Bu yakaladığın avın bağlanması da yazmaktır.” Yoksa uçar gider.

Kuşu yakaladın. Oh ne güzel, tüylü, kocaman, iri, yağlı, güzel bir keklik yakaladın. Bağlamazsan, uçar gider. İlmin de bağlanması yazı ile olur.

Onun için ben diyorum ki, fakültede de söylerdim, muhtelif konuşmalarım da da söylüyorum, herkesin sol göğüs cebinde bir defteri olmalı, bir de küçük kalemi olmalı! Hemen şöyle çekebilmeli, yazabilmeli.

Yanında bir mendil bulunacak, elini yüzünü silmek için. Tarak bulunacak.

Geçen hafta okuduk; Peygamber Efendimiz'in aynası var, tarağı var, misvağı var, üç... Başka nesi var? Sakal tarağı var, dört... Bir de gözlerine sürme çekmek için sürmedan dediğimiz sürmeliği var. Beş şeyi yanından hiç ayırmazmış.

Demek ki Peygamber Efendimiz dış şekle de önem veriyordu. Yani dış şekli de ihmal etmiyordu. Saçları, sakalları darmadağın değildi. Devamlı güzel koku kullanırdı. Güzel kokuyu çok severdi. Tıyb denilen güzel koku, hangi cinsi olursa; gül yağı mı olur, artık şebboy mu olur, karanfil mi olur, hangisini isterse insan sürsün. Efendimiz güzel kokuyu çok severdi ve sürünürdü. "Sizin dünyanızdan bana sevdirilen şeylerden biri" diye sıraladığı şeylerden birisi de güzel koku idi.

Demek ki yanımızda bu devirde bir de ne bulunacak? Kâğıt ve kalem... Küçük bir defter, ciltli olursa iyi olur. Cildin başına 1 yazarsınız, dolduğu zaman onu koyarsınız; ikinci defteri alırsınız, 2 yazarsınız. Bakalım ömrünüzün sonuna kadar kaç tane defter böyle güzel şeylerle dolacak?

Bir hatıra daha nakledeyim:

Raif Bey diye birisi vardı, belediyede müfettiş idi, yüksek bir mevkii vardı. Ama her cuma İtfaiye Teşkilatının camiinde fahrî olarak, Allah rızası için vaaz verirdi.

Her şeyini yazmış mübarek. Kaç tane hatim indirmişse kayda geçirmiş. Diyelim ki ömrü

boyunca –rakamı hatırımda kalmadı– Őu kadar bin Kur’an hatmi yapmış, belli. Kaç tane *Lâ ilâhe illallah* demiŐse onu hesaba geçirmiş, “Őu kadar milyon *Lâ ilâhe illallah*’ım var.” diye. Ne kadar kelime-i tevhid, ne kadar lafza-i celal, ne kadar *Süphanallah* demiŐse, her Şeyi belli...

Bir başka arkadaŐımız, memuriyete girdiği andan Őu ana kadar 30 senelik hizmetinde her maaŐını yazmış. Yani ne titiz insanlar var...

Güzel! Bu titizlik, bu intizam çok güzel, gayet iyi... İnsanın ne yaptığını bilmesi çok iyi... O bakımdan bu duaları yazalım, ezberleyelim!

Peygamber Efendimiz’in zamanında o mübareklerin dikkatleri ne kadar yüksekmıŐ. Peygamber Efendimiz’i baŐlarının üstüne kuŐ konulmuŐ gibi kıpırdamadan dinlerlermiŐ. Hani omuzuna veya başına bir kuŐ konsa, kıpırdasa uçacak, aman uçmasın diye nefesi kesilmiŐ bir vaziyette dinler gibi, Peygamber Efendimiz’i öyle dinlerlermiŐ. Őıp diye hatırlarına alırlarmıŐ; “Efendimiz Şöyle buyurdu.” diye tıklar tıklar, tıklar tıklar kelimeleri söyleyebiliyorlar.

Biz bu dinleme hafızamızı, dinleyip de hafızamıza yerleŐtirme melekemizi çok geliŐtirmemiŐiz.

Bizim bir ordinaryüs profesörümüz vardı, Edebiyat Fakültesi’nde; hiç önüne defter kitap almadan geçerci kürsüye, saatlerce ders anlatırdı. İsimler hepsi ezberindeydi, tarihler hepsi ezberindeydi. Derya gibi adamdı.

“–Çocuklar, bu hafızanızı kullanın; kullandıkça geliŐir.” derdi.

Pazu gibidir. İnsan pazusunu kullandıkça kuvvetlenir. Demircinin pazusuyla başa çıkabilir misin? Ömrü boyunca boyna örsün üzerine baloz indiriyor. İşte onun gibi.

Onun için dikkat ederseniz hafız kardeşlerimizin hafızası daha kuvvetli... Bu kadar Kur'ân-ı Kerîm'i ezberlemiş, hafızası yükselmiş. Merak etme, en zeki insanlar tüm hafızasının, tüm beyninin dokuzda birini, sekizde birini kullanıyormuş. Yani geriye dokuzda sekizi kalıyor. İnsan yükleyebildiği kadar, çalışabildiği kadar çalışabilir.

Yanımızda deftersiz gezmeyelim! Küçük zarif bir kalem, küçük zarif bir defter; böyle güzel her şeyi yazalım!

Bazı arkadaşlar var... Benim talebelerimden bir tanesi var, bayağı şimdi meşhur bir yazar oldu. Dikkat ediyorum, prensipleri gayet iyi. Yanında defter, hemen hoşuna giden bir şey oldu mu defteri açıyor, "Hocam, bir dakika müsaade..." Tık tık tık, hemen kaydediyor onu...

Unutulur, "Ne demişti?" diye insan biraz sonra hatırlamaya çalışır, unutulur. Bu ilmi yakalamak için yakalayıp bağlamak lazım. Bağlanması yazıyla oluyor. O bakımdan hepimizin defterimiz olursa, kalemimiz olursa her halde epeyce kâr ederiz. Bundan sonraki ömrümüzde onun faydasını görürüz.

b. Bayram Namazına Ailecek Giderlerdi

Câbir RA'dan İbn-i Asâkir Rh.A rivayet etmiş:²

² İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XLIII, s.4, no:4935; Câbir ibn-i

كَانَ لَا يَكَادُ يَدْعُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِهِ فِي يَوْمِ عِيدٍ إِلَّا
أَخْرَجَهُ

(كر. عن جابر)

RE. 547/11 (*Kâne lâ yekâdu yedeu ehaden min ehlihî fî yevmi îdin, illâ ahracehû*) “Peygamber Efendimiz neredeyse ailesinden bayram günü hiç kimse koymazdı, hepsini bayram namazına getirirdi.”

Şimdi demek ki. bu memlekette o yapılmadığına göre, biraz Peygamber Efendimiz’in yaptığı gibi yapmayı düşünebiliriz. Ben şaşırıdım ilk önce; bir bayram nasib oldu bana Kâbe-i Müşerrefe’nin olduğu Mescid-i Haram’da; baktım herkes, çocuklarını güzelce giydirmişler; kız çocukları, erkek çocukları, hanımlar, beyler, hepsi birden camiye, yani Mescid-i Haram’a, Kâbe’nin çevresinde olan o büyük yere ailece geldiler. Ben de biraz, “Ya hanımları getirmesinler, bizde bayram namazında âdet değildir hanımları getirmek.” diye yadırgadım. Şimdi karşımıza çıkıyor.

Peygamber Efendimiz SAS ailesinden kim varsa hepsini bayrama çıkartırmış. Sevabı var diye, sevinç günü diye bayram namazına getirir, çıkartırmış.

Muhterem kardeşlerim!

Bir eksiklik olarak, bizim camilerimizde

Abdullah RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.88, no:18096; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXXIV, s.111, no:36979.

kadınlara yönelik hizmetlerin çok zayıf olduğunu görüyorum.

Allah sizlerden razı olsun. Şu camide şimdi kadınlar yerimiz var. Bu camide de, Eskişehir'den gelmiş bir kadın nerede abdest alacak? Eskiden abdest alacağı yer yoktu. Nerede alsın? Gitsin, komşulardan birinin kapısını çalsın, "Müsaade ederseniz ben burada abdest alayım." desin. Yoktu yani, hiç düşünülmemiş. Kadınlar için bir yer yoktu. Buradan kapıdan girecek, merdivenden yukarı çıkacak filan. Olur mu erkeklerin arasından? Olmaz.

Merdivenden çıkışı filan olmaz.

Süleymaniye camisine gittim. Halinden, tavrından, kıyafetinden bizim üniversiteli hanım kızlardan birisi olduğu anlaşılıyor. Kollarını sıvamış kızcağız, erkeklerin sırasında –hani kapının girişinde sağ tarafta 30 tane, 40 tane çeşme var ya, orada– erkekler gibi abdest alıyor. İşin farkında değil. Kızcağız kadınların bilekten yukarısının nâmahrem olduğunu bilmiyor. Erkekler gibi soyunmuş, kollarını sıvamış, orada abdest alıyor. Zavallı tabii. Din ilmi çok zayıflamış. Yani dindar, kızcağız camiye geliyor, namaz kılacak ama orada erkeklerin sırasına girmiş, erkekler gibi... Güldüm ve şaşırdım, bir taraftan da üzüldüm.

Süleymaniye gibi büyük bir cami... Süleymaniye bir sitedir, sadece cami değildir. Cami bu sitenin küçük bir parçasıdır. Süleymaniye camiinin alt tarafı vardır, arka tarafı vardır, yan tarafı vardır, ön tarafı vardır; her tarafı

Süleymaniye camisi sitesinin birer parçasıdır. Medreseler vardır, hepsi yağmalanmış. Bir zamanlar Çingenerlerin ikametgâhı halindeydi, ben biliyorum, metruktu. Sultanahmet camii de öyleydi.

Biz muhterem kardeşlerim, o kadar kötü bir nesiliz, öyle kötü torunlarınız ki dedelerimiz mezardan çıksa sanıyorum sorumluları sopayla kovalar. “Sizi hıznızlar, domuzlar sizi!” diye elde sopa aksakalıyla kovalar.

Neden?

Camileri koruyamamışız. Medreseleri koruyamamışız. Tarihî eserleri koruyamamışız. Kabirleri koruyamamışız. Kabirlere bile tecavüz etmişiz.

Ben buraya sabahleyin Sapanca tarafından geldim. Karacaahmed’in yanından geçtim. Karacaahmed İstanbul’un yüz akıdır.

“—Allah Allah, Karacaahmed nasıl yüz akı oluyor?”

Bir sürü selvi vardır, bir sürü yeşillik vardır; hem manzara vardır orada, hem temiz hava vardır. İyi ki orası kalmış. İyi ki oradaki kabirdekileri rahatsız etmemişler. Onları da kazıyıp, kürüyüp da oraları da iyi ki apartman yapmamışlar.

Şu İstanbul’da biz eğer kabirleri muhafaza etseydik, İstanbul cennet gibi yemyeşil bir şehir olurdu. Kabirleri kaldırmışız, mescitleri yıkmışız, duvarlarına tecavüz etmişiz, içine ev yapmışız, gecekondular yapmışız. Her taraf berbat...

Edirnekapı'da Ahmed Kâmil Tekkesi var, ön tarafında bir cami harabesi var; harabe, yıkılmış. Bakmamışız, dedelerin yapıp bize emanet bıraktığı şeyleri koruyamamışız.

Allah affetsin, bizim kusurumuz varsa. Bizden öncekiler yapmış gibi görünüyor ama biz de bu harabe olanları yeniden kurtarma çalışması yapmalıyız.

Bir tanesini hatırlıyorum.

Uzun Çarşı denilen çantacılar çarşısından Rüstem Paşa Camii'ne doğru giderken sağ tarafta bir girinti içinde, sokak içinde idi, handı. Fatih Sultan Mehmed zamanında yapılmış cami handı, bir Ermeni'nin mülküydü. Ermeni getirmiş, mihrabın olduğu yere hanın yüznumarasını yapmış. Bak şuuruna...

Neyse bizim vicdanlı müslümanlardan bir-iki tanesi bu işin farkına varmış da, para toplamışlar, tarihî eserdir diye orayı istimlak ettirmişler. Şimdi cami olarak hizmet görüyor. Yazıklar olsun onu Ermeni'ye satana! Yazıklar olsun orada mihrab yerine yüznumara yaptırana!

Böyle yerler hâlâ çok. Ayvansaray'da sahabe kabri var, caminin duvarları kalmış, orta yerine ayyaşın birisi getirmiş, bir gecekondu koymuş. Mahalle sakinleri diyor ki;

“—Ayyaş olmasa yüreğimiz o kadar yanmayacak.”

Hem caminin içine gecekondu kurmuş... Şimdi şu caminin, Allah saklasın, kubbelerini yok farz edin, duvarları yıkılmış farz edin. Kapısında kitâbesi var, cami olduğu belli ama duvarları

yıkılmış, burası açık alan gibi. Sizin oturduğunuz yere birisi gecekondü yapmış. Akşamları da demleniyor orada, rakı içiyor.

Yüreğiniz dayanır mı? Dayanmıyor.

Ama cami orada hâlâ o durumda! Hâlâ Ayvansaray'da o durumda cami...

Hâlâ Ahmed Kâmil tekkesinin karşısında mescid var. Mescidin izleri var, hâlâ duruyor.

Bir zamanlar öyle zalim, öyle hain, öyle kâfir insanlar idareci olarak bulunmuş ki... Mimar Sinan'ın Edirne'de, Selimiye camisi burada, Selimiye camisine bakan bir gerideki tepede onun

yaptırdığı bir başka cami var. O hain, zalim, alçak vali kazmayla yıkamamış bu ikinci küçük mescidi, dinamit koymuş, dinamit patlattırılmış, kubbeyi aşağıya çökertmişler. Duvarları çatlamış, karpuz gibi ayrılmış. Onu gördük.

Gittik, o zamanki Vakıflar Genel Müdürü olan kardeşimiz, Allah razı olsun, bizim kardeşimizdi, oraya tahsisat ayırdı, temele kadar duvarları yıkıldı, yeniden eski haline göre restore edilip cami yeniden yapıldı. Muhterem kardeşlerim! Yani yapılmış kazmayla yıkamayınca dinamitle yıkmışlar bir ara...

Düzce'de meşhur bir alimin köyüne gittik.

“—Okuduğumuz kitaplarda ‘Burada cami vardı, caminin yanında bir de medrese vardı.’ diyorlardı, hani medresesi?” dedik.

“—Tamam hocam” dedi yaşlılar, “burada medrese vardı, yıkıldı.” dediler.

Medrese, mektep demek. Mektep yıkılır mı? Bir zamanlar -güzel bir müessese iken- talebe yetiştirmiş.

Medreseleri yıkmışız. Mektepleri yıkmışız. Camileri yıkmışız. Vakıfları yağmalamışız. Halen yağmalanmakta. Hatırlıyorum, bana bir dosya verdiler, belediyeler “Vakıfların arazilerini nasıl elde ederiz, nasıl satarız?” diye [uğraşıyorlar.] Onlar da sattırmamak için uğraşıyorlardı. Çocukcağız memuriyetinden oldu, bu işle uğraşiyor diye.

Yani dedelerimizin eserlerini korumasını bilmiyoruz.

Bursa'nın eski valisi, eski müftüsünü çağırmış. demiş ki;

“—İçinde cemaat olmayan, namaz kılınmayan camilerin bir listesi isteniyor, çıkart müftü efendi, getir.”

Müftü efendi bakmış, müezzini olmayan, imamı olmayan, kapısı kapalı kaç tane cami varsa bir uzun liste yapmış, valiye getirmiş. Vali şöyle listeye bakmış, sayfasını çevirmiş, bakmış;

“—Çok da uzun bir liste yapmışsın be hocaefendi...” demiş.

Hoca efendinin aklı o zaman başına gelmiş, yüreği cız etmiş, yanmış. Onların hepsi sonra yıkılmış. Yani ihtiyaç fazlası diye yıkılmış.

Muhterem kardeşlerim! Tarihî eserlere, ecdat yâdigarına hürmet edelim. Kabristanlar da tarihî eserdir. Onların da, orada yatan kimseler oranın sahipleridir, onlar davacı olurlar.

Bir çeşme vakfedildi mi, herhangi bir eser vakfedildi mi onu değiştirene Allah lânet eder. Vakfedilen şeyi vakfedenin şartına göre idare etmek mecburiyeti vardır.

Biz bu camiyi aldığımız zaman, Hocamız Rh.A Mehmed Zahid Efendi şu camiye imam tayin edildiği zaman, şadırvanın arkasındaki yer çöplüktü. Orada bir sıbyan mektebi varmış, aşağı tarafta, o da yıkılmış, orası da harabeydi. Bu tarafa da, caminin arka tarafındaki duvarına da küçücük küçücük, üçer dörder metre cepheli evler gelmiş, yanaşmış oraya. Caminin o kadar yerine nasıl yanaşmış ama yanaşmış. Hocamız Rh.A şuarka tarafı yaptırdı, kapıya kadar. Orası mezbele olmaktan kurtuldu, eski güzel hâli neydi bilmiyoruz ama işe yarar hâle geldi. Bu tarafı da Allah razı olsun, sizler küçük küçük evleri aldınız, yardım ettiniz; burası da kurtuldu, orası da camiye katıldı, el-hamdü lillah. Şimdi köşede küçük bir yer kaldı. İnşaallah çepeçevre yoluna gelecek.

Her eseri böyle yapmalıyız. İnşaallah, her medreseyi, her camiyi, her tarihî eseri böyle korumak hepimizin vazifesi olsun. Kimin mahallesinde böyle bir şey varsa korumak için dernek kursun, müracaat etsin, uğraşsın, para toplansın, bu işleri yapsın. Hangi camiyi kurtarırsak, onun içinde namaz kılındığı müddetçe kurtaran kimseye sevap yazılır. Namaz kılanların hepsinin sevabı ona verilir, onlardan bir şey eksilmeden.

Bunu böylece bilirsiniz. Hadi bakalım Allah hepimize gayret versin.

Meseleyi şuradan açtık:

Peygamber Efendimiz bayram namazına ailesinin tüm fertlerini götürüyordu. Mescid-i Nebevî'nin kadınlar kısmı vardı, oraya götürüyordu. Şimdi bizim camilerimizde kadınlar kısmı eksikliği var.

“—Hocam çok güzel bir cami yaptık, gel gör mimarisini...” Hemen soruyorum;

“—Kadınlar kısmı var mı?”

“—İşte hocam üst kat var...” bilmem ne.

Öyle uydurmaca şeye benim içim tatmin olmuyor.

Üst kat ama nereden giriyor? Girişi serbest mi? Kadınlar rahatça girip çıkabilir mi? Kadınların abdest alacağı yer var mı, abdest tazeleyeceği yer var mı?

Yok. O zaman yok sayılır. O bakımdan, büyük bir eksiklik.

Eskiler bunu nasıl düşünmüşler anlayamıyorum, bilemiyorum. Bazı camilerde böyle kafesli kısımlar var arka taraflarda, tam ikmal edilmiş ama... Biraz da... Camiye bayram namazında hiç hanım götürmeyiz, hanımlar evde durur.

“—Ama Peygamber Efendimiz ne yaparmış?”

Ailesinden hiç kimseyi evde bırakmazmış, camiye götürürmüş.

Demek ki, bizde sünnet-i seniyyeden farklı bir tatbikat var. Değiştirmemiz lazım! Her halimizi sünnete uydurmamız lazım!

c. Hayır Demek Adeti Değildi

Rivayet ediliyor ki:³

كَانَ لَا يَكَادُ يَقُولُ لِشَيْءٍ لَا فَإِذَا هُوَ سُئِلَ فَأَرَادَ أَنْ
يَفْعَلَ قَالَ نَعَمْ وَإِذَا لَمْ يُرِدْ أَنْ يَفْعَلَ سَكَتَ

(ابن سعد عن محمد بن الحنفية مرسلًا)

RE. 547/12 (*Kâne lâ yekâdu yekûlu li-şey'in: Lâ! Feizâ hüve suile, feerâde en yef'ale, kâle: Neam. Ve izâ lem yürid en yef'ale, sekete.*)

“Peygamber SAS Efendimiz’in neredeyse hiçbir şeye lâ dediği görülmemiştir.” *Lâ*, hayır demek. “Kendisinden bir şey istendiği zaman ve yapılmasını isterse, ‘Yâ Rasûlallah, şunu şöyle yapalım mı?’ diye bir teklif geliyor. ‘Neam, evet, yapalım!’ derdi. Hemen eveti yapıştırırdı, evet diye cevap verirdi. Eğer yapılmasını istemediği bir şey teklif edildiyse kendisine, hayır demezdi, susardı.”

Âdeti öyle imiş. *Lâ* demek, hayır demek âdeti değilmiş. İyi bir şeye, evet dermiş; pek iyi görmediği, uygun bulmadığı bir şeye, o zaman susarmış, sükût edermiş, ses çıkartmazmış. Yani ne kadar güzel âdeti var ki, hayır demiyor, sükût ediyor. Yine aynı konuda Talha RA’dan şöyle rivayet ediliyor:⁴

³ İbn-i Sa’d, *Tabakât*, c.I, s.368; Muhammed ibn-i Hanefiyye Rh.A’ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.146, no:18440; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.203, no:6912.

⁴ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.116, no:212; Ziyâü'l-Makdîsî, *elEhâdîsü'l-Muhtâreh*, c.I, s.433, no:851; Heysemî, *Mecma-*

كَانَ لَا يَكَادُ يُسْأَلُ شَيْئًا إِلَّا فَعَلَهُ

(طب. عن طلحة)

RE. 547/13 (*Kâne lâ yekâdu yüs'elü şey'en illâ fealehû.*) “Kendisinden bir şey istendiği zaman, talep edildiği zaman, hiç yapmadığı neredeyse olmazdı, hepyapardı, reddetmezdi.” Budünyaya ait bir mesele olsun, daha başka bir mesele olsun, onun yapılmasına gayret ederdi. Çünkü onun tabiatı, böyle, cömertliğinin gereği idi bu. “Kendisinin yanında herhangi bir şey olmasa, o zaman susardı, açıkça reddetmezdi.” “— Yok yanımda bir şey, veremeyeceğim, hayır.” demezdi. O zaman susardı. Ama yapabileceği bir şeyse mutlaka yapardı.

d. Abdest Suyunu, Sadakasını Kendisi Hallederdi

İbn-i Abbas RA'dan. Peygamber SAS Efendimiz'in bir başka âdeti:⁵

كَانَ لَا يَكِلُ طَهُورَهُ إِلَى أَحَدٍ وَلَا صَدَقَتَهُ الَّتِي
يَتَصَدَّقُ بِهَا يَكُونُ هُوَ الَّذِي يَتَوَلَّاهَا بِنَفْسِهِ

(ه. عن ابن عباس)

ü'z-Zevâid, c.IX, s.208, no:14817; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXV, s.94; Talha ibn-i Ubeydullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.146, no:18439; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXII, s.246, no:35169.

⁵ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.435, no:356; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.40, no:17845; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.203, no:6913.

RE. 547/14 (*Kâne lâ yekilu tahûrahû ilâ ehadin, ve lâ sadakatehü'lletî yetesaddeku bihâ, yekûnü hüve'llezî yetevellâhâ binefsihî.*)

(*Kâne lâ yekilu tahûrahû ilâ ehadin*) “Efendimiz abdest alma suyunu hiç kimseye havale etmezdi. (*Ve lâ sadakatehü'lletî yetesaddeku bihâ*) Tasadduk edeceği sadakasını da hiç kimseye havale etmezdi, (*yekûnü hüve'llezî yetevellâhâ bi-nefsihî*) kendisi bizzat verirdi.”

Demek ki abdest alacak Peygamber SAS, suyu başkası getirsin, suyu başkası döküversin, onun abdest almasına yardım etsin; bu işlere pek şey yapmazdı. Bizzat suyu kendi getirirdi. Suyun temiz olması lazım, ona dikkat ederdi.

Herhalde getiren de temiz getirir ama ibadete bir başkasının hakkını karıştırmamak için olsa gerek... İbadet çünkü; namaz kılacak, abdest alıyor, kul hakkı karışmadan olsun diye kendi işini bizzat kendisi hallederdi. Abdest alma suyunu kimseye havale etmezdi. Sadakasını bizzat kendisi verirdi. Sevabını bizzat kendisi alırdı.

Demek ki, bizim de öyle yapmamız lazım.

Bazen o ona buyurur, o ona buyurur, sonundaki unuttur, yapılmaz. İşin garantili olması lazım! Sadaka işinde...

“—Şu benim zekâtımı veriverin!”

“—Eh inşaallah, maşaallah, bir zaman gelir veririz...” filan, dönüp geliyorsun, bakıyorsun;

“—E biz onu unuttuk.”

Unutulur. Bizzat yap, bizzat ver, bizzat işin

sona erdiğini kendin mutmain ol, gör.

Efendimiz'in âdeti, sistemi böyleydi; kendi işini kendisi görür, sadakasını kendisi halleder, verirdi.

e. Namazda, Zikirde Kimse Ona Yetişemezdi

Hatîb-i Bağdâdî ve İbn-i Asâkir Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan şöyle rivayet ediyor:⁶

كَانَ لَا يَكُونُ فِي الْمُصَلِّينَ إِلَّا كَانَ أَكْثَرَهُمْ صَلَاةً
وَلَا يَكُونُ فِي الذَّاكِرِينَ إِلَّا كَانَ أَكْثَرَهُمْ ذِكْرًا

(أبو نعيم في أماليه خط. كر. عن ابن مسعود)

RE. 547/15 (*Kâne lâ yekûnü fi'l-musallîne, illâ kâne ekserehüm salâten; ve lâ yekûnü fî'z-zâkirîne, illâ kâne ekserehüm zikren.*)

(*Kâne lâ yekûnü fi'l-musallîne, illâ kâne ekserehüm salâten*) “Peygamber Efendimiz namaz kılıcıların arasında olursa, en çok namaz kılan olurdu. (*Ve lâ yekûnü fî'z-zâkirîne, illâ kâne ekserehüm zikren*) Zikredenlerin arasında olursa, en çok zikreden olurdu.”

Kimse ona yetişemezdi. En çoğunu o yapardı. En gayretli o idi. İbadeti en ileri derecede yapanı o idi. Hiç kimseden geri kalmazdı. Yaptığı şeyi en güzel tarzda, en çok olarak yapardı.

⁶Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X, s.93. no:5213; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.153; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.112; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.56, no:17931; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.203, no:6914.

Şimdi burada namaz kılmak zikredildi. Bir de diyor ki: “—Zikredenlerin arasında olunca, en çok zikreden o olurdu.” Bunun gibi elimizde yüzlerce rivayet var. Bazı kimseler, hele Suud’da filan bazı yarım okumuş, tahsil görmüş kimseler var; bu zikri inkâr etmeye kalkışıyorlar. Zikrin aleyhinde konuşuyorlar. Kur’ân-ı Kerîm’de seksen küsur yerde geçiyor. Zikir hakkında Peygamber Efendimiz’in yüzlerce hadîs-i şerîfi var. Bazıları zikrin karşısında, aleyhinde, tesbihin aleyhinde... Acaip şeyler var.

Allah bizi sünnet-i seniyye çizgisinden ayırmasın... Sünnet-i seniyyeden koptu mu, dinini iyi anlaması mümkün olmuyor.

“—Efendim bana Kur’an yeter.”

Kur’an’ı anlamak için sünnete muhtaçsın. Öyle yeter filan deme. Yeter ama anlayamazsın.

Kur’an yeter ama Kur’an’ı anlatmak için bak, Allah-u Teâlâ Hazretleri Peygamber Efendimiz’i gönderdi. Kur’ân-ı Kerîm’i ona 23 senede hazmede ede indirdi. Yukarıdan çok şiddetli bir yağmur yağsa, aşağıları sel basar, toprağın üstünden akar gider. Yumuşak yumuşak, yavaş yavaş yağarsa, toprağın içine siner, bitki de faydalanır, daha başka şey de faydalanır.

Kur’ân-ı Kerîm Peygamber Efendimiz’e 23 senede indi. Demek ki hazmettire hazmettire, öğretre öğretre Allahu Teâlâ hazretleri yerleştirdi. Kur’ân-ı Kerîm’i hem herkes ezberleyebildi, hem herkes anlayabildi, hem herkes uygulayabildi.

Onun için Peygamber Efendimiz’in hadîs-i

şerîflerine sımsıkı sarılmadıkça Kur'ân-ı Kerîm bile doğru düzgün anlaşılmaz.

Onun için kâfirler, gayrimüslimler, İslâm düşmanları Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîfine çok sataşıyorlar. Her hadîs-i şerîfe bir kulp takmaya, bir kusur bulmaya çalışıyorlar. Hadis kitaplarına saldırıyorlar, haksız yere tan ediyorlar.

Siz de bilin ki, şairin dediği gibi:

Atarlar seng-i ta'rîzi, Dıraht-ı meyvadâr üzre.

Yâni meyveli ağacı taşlarlar, meyvesi yere düşsün de yiyelim diye.

Onun için, madem kâfirler bu işten çok gocunuyorlar, biz de Peygamber Efendimiz'in sünnetine sımsıkı sarılalım! Ümmetin bozulduğu zamanda Peygamber Efendimiz'in sünnetine sarılana yüz şehid sevabı verilecek. Bir şehid sevabı bile insanı ihyâ etmeye

yeter. Bir şehid sevabı aldı mı, insan cennete girecek. Yüz şehid sevabı aldı mı çok büyük sevap almış oluyor. O bakımdan Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyesine sarılmak çok güzel...

Bizim tekkemizde el-hamdü lillâh, bak başka hiçbir yerde bunu göremiyorsunuz; bizim tekkemizde de ders, dervişin yetişmesi nereden oluyor? Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini anlamaktan, dinlemekten oluyor. Çünkü o zaman sağlam öğrenir. Öteki türlü olursa belki bid'ate sapar, belki hurafeye sapar, belki yalana yanlışa sapar, belki Allah'ın rızasına uygun

olmayan işleri de doğru bir şey yapıyorum” diyerek yapmaya kalkışabilir.

Hadîs-i şerîfler bizi çok güzel tenvir ediyor; en küçük detayına varıncaya kadar, hayatımızın en karanlık noktalarını aydınlatacak kadar güzel bir sistem. O bakımdan Peygamber Efendimiz’in hadîsi şerîflerine sımsıkı sarılalım, belleyelim ve uygulayalım!

f. Yürürken Hiç Geriye Bakmazdı

Câbir RA’dan rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz’in bir başka enteresan davranışı, adeti şöyle:⁷

كَانَ لَا يَلْتَفِتُ وَرَاءَهُ إِذَا مَشَى وَكَانَ رَبَّمَا تَعَلَّقَ
رِدَاؤُهُ بِالشَّجَرَةِ فَلَا يَلْتَفِتُ حَتَّى يَرْفَعُوهُ عَلَيْهِ

(ابن سعد والحكيم ك. عن جابر)

RE. 547/16 (*Kâne lâ yeltefitu verâehû izâ meşâ, ve kâne rubbemâ tealleka rıdâuhû bi’ş-şecereti, felâ yeltefitu, hattâ yerfeuhû ileyhi.*)

(*Kâne lâ yeltefitu verâehû izâ meşâ*)
“Peygamber Efendimiz yürürken hiç geriye bakmazdı, dönmezdi.”

Hatta o kadar ki, misali veriyor Câbir RA:

“Yürüdüğü zaman Peygamber Efendimiz arkaya hiç dönüp bakmazdı. (*Ve kâne rubbemâ*

⁷ Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü’l-Usûl*, c.I, s.122; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.159; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.144, no:18426; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.203, no:6915.

tealleka rıdâuhû bi'ş-şecereti) Bazen olurdu ki elbisesi bir ağacın dalına, yerdeki bir bitkinin dalına takılırdı, (*felâ yeltefitu*) yine dönmezdi. (*Hattâ yerfeuhû ileyhi*) Arkadan gelenler o eteği, takılan yeri kurtarırlardı, öyle yürürdü.”

Eğer bu misal olmasaydı, dönmemesini iyi anlayamazdık. Bak dönmemeye ne kadar dikkat ediyor. O kadar önemli...

Hatırlıyorum, hicret ettikleri sırada kâfirler, müşrikler Peygamber Efendimiz'i yakalayana mükâfat vaat ettiler. Şu kadar deve vereceğiz, şöyle ihya edeceğiz, böyle ihya edeceğiz. Evine öldürmek içi baskın yaptılar. Elden kaçırınca Mekke'den, mükâfat koydular. Mekke ile Medine arasındaki yerlere yerleşmiş olan kabilelerden birisi de bu mükâfatı duydu. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'le Peygamber SAS'in o mıntıkadan geçtiğini görünce atına atladı.

“—Ha buradan iki kişi geçmişti, herhalde hakkında mükâfat verilecek kişi bunlar olsa gerek.” diye atını doludizgin salarak o iki mübareğe yetişmek için koşturdu.

Koştururken atının ayakları kumlara bir battı, tökezledi. Yine toparlandı, tekrar yetişecek de, kılıcıyla yakalayacak da mükâfatı alacak. Atının ayağı tekrar battı, tekrar tökezlendi, tekrar yuvarlandı. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz heyecandan, korkudan çok telaşlanmıştı, “Arkadan bu adam yetişirse...” diye.

Peygamber Efendimiz hiç arkasına bakmıyordu. Yürüdüğü istikamette yürüyordu; arkadan düşman geliyormuş filan diye bakmıyordu.

Peygamber Efendimiz'in böyle bir âdeti var. Geriye dönmemek, arkasına bakmamak. Ne güzel, ne vakur bir şey. Arkasına hiç dönmezdi, bakmazdı.

Ama burada bir başka hadîs-i şerîfi okuduk. Peygamber SAS Efendimiz arkasını da görürdü. O peygamber, Allah ona arkasını da gösterir, bildirirdi. Arkasında birisi bir kusur, bir kabahat işlese onu da bilirdi, anlardı. Peygamber olduğu için... Peygamber Efendimiz sadece baktığını gören bir insan değildi, bakmadığı yeri de görürdü.

g. Akşam Namazını Ertelemezdi

Yine Câbir RA'dan:⁸

كَانَ لَا يُلْهِمِهِ عَنِ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ طَعَامٌ وَلَا غَيْرُهُ

(قط. عن جابر)

RE. 547/17 (*Kâne lâ yulhîhi an salâti'l-mağribi taâmun velâ gayruhû.*) “Peygamber SAS Efendimiz'i akşam namazından ne yemek alıkoyardı ne de başka bir sebep...”

“—Önce yemeği yiyeyim de sonra akşam namazını kılarım.”

Hayır, öyle yapmazdı. Hiçbir şey önce akşam namazını kılmasını engellemezdi. Peygamber Efendimiz akşam namazının her şeyden önce yapılması âdetine sahip idi, itiyadında idi.

⁸ Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.259, no:11; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.56, no:17932; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.203, no:6916.

Şimdi, o zaman anlaşılıyor ki bizim Ramazanlardaki davranışımız da yanlış. Biz Ramazan'da "açız" diye sofrayı kuruyoruz. Ondan sonra güzelce karnımızı doyuruyoruz. Gözlerimiz baygınlaşıyor. Gelsin çaylar, kahveler; onlar da içiliyor. Ondan sonra hadi bakalım bir telaş; abdest tazeleyeceğiz... Teravih namazına yakın bir zamanda akşam namazı kılıyoruz. Bu yanlış. Ramazan'da akşam namazında camilerde cemaat bulamazsın. Neden?

Herkes sofranın başında, herkes yemeğin başında...

Efendimiz'in âdeti nasılmış?

Hiçbir şey akşam namazından onu alıkoymazdı; ne yemek, ne daha başka bir şey... Önce akşam namazını kıldardı.

Akşam namazının acele kılınması hakkında Efendimiz'in tavsiyeleri, nasihatleri de var. Ramazan'da nasıl hareket etmek uygun olabilir?

Alelacele iftarı yaparsın. İftarın acele yapılmasını da kendisi tavsiye etmiş; tehir edilmemesini, acele yapılmasını tavsiye etmiş. Namazını kılırsın, sofrana oturursun.

Suudluların, şimdiki Suud idaresinin âdeti şöyle: Her farz namazdan önce bir vakit koymuşlar. Mesela ezan okunur, öğle ezanından 20 dakika sonra farz kılınır. İkinci okunur, 20 dakika sonra farz kılınır. Akşam okunur, akşam ezanından beş dakika sonra farz kılınır. Yatsı okunur, yatsı ezanından beş dakika sonra farz kılınır, diye bir cetvel yapmışlar, camilerine asmışlar. Herkes buna riayet ediyor.

Ezanı duyan bir kimse kalkıyor, abdestini bozuyor, abdestini alıyor. Camiye geliyor, sünnetini kılıyor veyahut evde kılıyor, camiye geliyor. Ondan sonra alıyor Kur'ân-ı Kerîm'i, açıyor, Kur'ân- ı Kerîm'den nasip olduğu kadar bir miktar bir şeyler okuyor. Ondan sonra kamet getiriliyor, farza duruluyor. Çok güzel. Gayet güzel...

Bazı yerlerde de ben bakıyorum, mesela bizim Sapanca'da oturduğumuz yerde; müezzin yok, herkes müezzin, yani bütün cemaat müezzin. Hemen ezan okunduktan sonra... Bizim ev camiye üç adım. Üç adımda camiye gelinceye kadar bakıyorum, ya sünneti kaçırmışım ya da farzdan bir-iki rekât da gitmiş. "Horozu çok olan yerde sabah erken olur." derler. Bütün cemaat müezzin olduğu için birisi sabretse ötekisi sabretmiyor, kalkıyor bir kamet getiriyor, bir de bakıyorsun farza durmuşlar bile. Bu doğru değil.

"—Neden doğru değil?"

Be adam, niye çağırdın beni yukarıdan? Minareye çıktın, (*Hayye ale's-salâh*) dedin, "Haydi namaza gel!" dedin, ben de "Geliyorum." dedim.

Geliyorum, bakıyorum ki namaz kılınmış. Yani ezanın mânasına uygun düşmüyor.

Nasıl olacak?

Ne kadar koyacaksak biz de bir zaman koyalım. Şu kadar zaman sonra kılınacak diye bilelim. Hiç olmazsa şöyle olmalı, benim kanaatime göre: Ezanı duyan bir insan abdest bozup, abdest alıp gelebilmeli, farzdan önce bu işleri yapıp

gelebilmeli. O da biraz ağırdan almak, aheste almak suretiyle sünnetleri kılmaya yardımcı oluyor. Böyle olunca herkes yetişiyor.

Mehmed Zahid Kotku Hocamız Rh.A sağken, sünnet kılınırdı, cemaat hiç acele etmezdi, Hocamız'ın hatırına binaen. Herkes dışarıyı gözlerdi, camekândan Hocamız'ın gölgesi belirdi mi, müezzin o zaman başlardı İhlâsları okumaya. Farzın kılınması aşağı yukarı on dakikayı, belki daha fazlayı bulurdu. Onun için civardan esnaf filan gayet kolay yetişirdi.

Suudlular akşamleyin birazcık, beş dakika filan bir şey koyuyorlar; camide herkes bir iftariye alıyor, hurma, zezem derken ondan sonra kamet getiriliyor, namaz kılınıyor.

Bir güzel şey daha yapmışlar: Ramazan'da yatsı namazının vaktini yarım saat ileriye atmışlar. Yani yatsı ezanı akşam ezanından sonra bir buçuk saat sonra okunacaksa, iki saat sonraya atmışlar. Yatsı iki saat sonra kılınıyor. O zaman insan karnını doyuruyor, abdestini tazeliyor, camiye geliyor, yerini buluyor ve yatsı namazına kolay yetişiyor. Çünkü yatsının evvel vaktinde kılınma mecburiyeti yok, biraz daha, yarım saat sonra kılabilirsin. İlk vaktidir o.

Biz de bundan sonra inşaallah her şeyimizi Peygamber SAS Hazretlerine uydurmaya ihtimam eyleyelim! Onun hareket ettiği gibi yapalım! Akşam namazında herhangi bir şekilde yemek vs. bizi alıkoymasın, namazı kılmamıza mâni olmasın. Namazı kılmak için de, burada biraz iftar için küçük bir fâsıla bırakıp ondan sonra kılıvermek bu işi herkese kolaylaştırır.

Allah-u Teâlâ Hazretleri hepinizden razı olsun...

Fâtiha-ı şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
19. 11. 1989 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

